

LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET
Postboks 8007 Dep

0030 OSLO

Deres ref.: Bionova

Vår ref.:
22/04973-1

Saksbehandler:
Haakon Worum
+47 93408859

Dato:
30.03.2022

Dokumentet er ikke politisk behandlet.

Innspill Bionova

Etableringen av Bionova er et stort steg i riktig retning med hensyn til bærekraftig utvikling i jordbruket, som vil være av stor betydning for samfunnet for øvrig. Bionova vil være instrumentell for å endre rammebetingelsene for grønn omstilling og bedre ressursutnyttelse i flere næringer og fungere som en katalysator for at både landbruk- havbruk, og fiskerinæringen skal kunne innføre tiltak med reelle effekter på klimaet, noe som vil være konkurransefortrinn i fremtidens markeder.

For å lykkes med Bionova er det viktig et satsingen ikke utelukkende blir et kompetansesenter rettet mot forskning, men i større grad omfatte hele utviklingsprosesser slik at Bionova kan utvides i moduler med fokus på forskning, anvendt forskning, implementering og kommersialisering. På sikt bør Bionova også tillegges en viss markedsfunksjon med hensyn til rådgivning for å muliggjøre eksport av innovasjon og teknologi som utvikles innen landbruk- havbruk, og fiskerisektoren.

Bionova må kunne danne et nettverk som muliggjør partnerskap mellom industrielle produkt- og tjenesteutviklere og brukernæringene, samt en kobling inn mot de viktigste kompetansemiljøene. Tromsø kommune mener en slik etablering må skje med nærhet til et universitet med betydelig kompetanse innen tematikken som Bionova skal adressere. Bionova må videre fungere som et knutepunkt mellom forskning og næringsliv slik at innovasjon innen bioøkonomien kan kommersialiseres, men fremfor alt bidra til at løsningene har den ønskede effekten på klimagassreduksjon.

En funksjon som Bionova må inneha er rådgivning, både ovenfor næringsaktør, men også overfor kommuner og fylkeskommuner som vil ha ambisjoner om grønn omstilling og bærekraftig vekst innen landbruk og havnæringene. Videre er det avgjørende at Bionova forvalter målrettede virkemidler som må innrettes både mot forskning på klimakonsekvenser og ny teknologi som effektivt reduserer klimagassutslippet fra industrien, men også hvordan eksisterende teknologi kan benyttes på nye måter. Det vil også være viktig at en del av virkemidlene innrettes mot selve implementeringen av innovasjonene, eksempelvis «retro-fitting» på eksisterende utslippsgenererende installasjoner.

Forskningsformidling vil være en viktig funksjon for Bionova. Uavhengig av geografisk lokalisering av Bionova, må man sikre at resultatene knyttet til Bionova er overførbare til alle deler av landet.

En av de største barrierene for økt sirkulær økonomi i de ressursbaserte verdikjedene er lønnsomhet. Incentivet for implementering av løsninger for å oppnå klimagassreduksjon i industrien minsker når det går ut over lønnsomheten. Selv om slike tiltak ofte innebærer økt ressursutnyttelse betyr det ikke nødvendigvis økt lønnsomhet. Det bør derfor finnes tilskuddsordninger hvor drift av klimatiltak kan kompenseres i en modningfase med hensyn til teknologien som anvendes. Tilskuddene bør være kost/nytte-basert som ser aktørenes kortsiktige tap av lønnsomhet opp mot klima og miljømessig gevinst.

Tromsøregionen har svært gode forutsetninger for å kunne være vertskap for Bionova. Tromsø kommune styrer nå etter en svært ambisiøs *Kommuneplanens Samfunnsdel* hva angår bærekraftig utvikling. Kommunen har nylig sendt sin *Expression of Interest* til EUs *100 climate neutral and smart cities mission*, med ønske og ambisjon om å oppnå klimanøytralitet innen 2030 uavhengig av hva utfallet på den systematiske satsingen ovenfor EU blir. Et vertskap for Bionova er derfor helt i tråd med Tromsø kommunes ambisjoner om reduksjon i klimagassutslipp. Videre er det flere faktorer ved Tromsø som lokasjon som er fordelaktig for Bionova:

UiT Norges Arktiske Universitet har fremtredende og veletablert kompetansemiljø innen Fiskeri/havbruk og marin bioøkonomi. Ut fra Bionovas mandat som angår havrommet og utnyttelse av biprodukter til landbruksformål, vil en lokalisering med nærhet til UiT være en viktig drivkraft for å oppnå målet med Bionova. I tillegg har UiT et svært ambisiøst pågående forskningsprosjekt med Finnfjord Smelteverk hvor mikroalger anvendes til karbonfangst i industrielle co2-utslipp. Prosjektet er banebrytende og kompetanse knyttet til prosjektet vil derfor være verdifull for Bionova.

Kompetansemiljøer for øvrig inkluderer BioTech North som er en blå industri og innovasjonsklynge innen marin bioteknologi, med en medlemsmasse hvor flere aktører allerede jobber med utvikling av nye bærekraftige løsninger for havnæringene. Tromsø har en relativt ung befolkning med svært høyt utdanningsnivå sammenlignet med andre storbykommuner, og flere ledende forskningsmiljøer er lokalisert i kommunen. Forskningsmiljøet ved Framsenteret med blant andre Norsk Polarinstitutt vil skape gode synergier sammen med Bionova, og ytterligere styrke den Arktiske hovedstadens posisjon som kompetansesentrum for klima og miljørelatert forskning og utvikling i nordområdene.

Tromsø er Norges største fiskerihavn med utgangspunkt i landet volum. Dette betyr at ressursgrunnlaget fra fiskerinæringen i kommunen er svært stort, og dermed også potensiale for å ta sidestrømmene av fiskeressursene inn i verdikjeden igjen eksempelvis i jordbruket hvor nitrogen, fosfor og kaliumbehovet er stort, og hvor man nå særlig ser etter alternative næringskilder til jorda med henblikk på situasjonen i Ukraina. Videre er kystgående fiskeflåte hjemmehørende i Tromsø, Norges største og effekten av tiltak for å redusere klimagassutslipp fra hele fiskeflåten vil være betydelig.

Tromsø er ingen stor landbrukskommune. Faktisk ser man at Troms-landbruket har størst nedgang i produksjon og antall bønder i hele Norge, til tross for at kombinasjonsbruk historisk sett har vært svært vanlig og viktig i Nord-Norge. Tendensen gjør det ikke mindre viktig å ta vare på kulturlandskapet for å kunne drive lokal matproduksjon i hele landet, og sikre at også arktiske småbruk klarer å få til bærekraftig drift. Bionova vil derfor kunne ha en svært gunstig effekt for det arktiske landbruket, og etableringen av Bionova vil kunne bidra til å snu denne utviklingen. Her vil NIBIO ved Holt forskningsstasjon i Tromsø være et viktig partnerskap opp mot Bionova. Arktisk landbruk er svært sårbart, og drives under spesielle naturgitte forutsetninger. Det arktiske klimaet danner en fantastisk test-arena for utprøving av ny teknologi med hensyn til klimatiltak, ettersom det som fungerer i Arktis som regel fungerer overalt.

På tross av nedadgående tendenser i Troms-landbruket, er Balsfjord som nabokommune med Tromsø, en av Nord-Norges største landbrukskommune. Gjennom allerede etablerte interkommunale samarbeid og videreutvikling av disse, vil Bionova kunne dra veksler på fagkompetanse og strategiske satsinger i hele Tromsøregionen, skape ny kunnskap og verdi mellom landbruksnæringen i Balsfjord, og fiskeri og havbruksnæringene i Tromsø og Karlsøy kommune.

Tromsø kommune har, gjennom sitt eierskap i Remiks Miljøpark AS, høye ambisjoner for bioøkonomisk satsing i regionen. Remiks har nylig etablert selskapet Rå Biopark AS som i løpet av 2022 skal etablere et anlegg for biogass og kullproduksjon hvor Storfjord kommune er vertskap for satsingen. Rå Biopark er en løsning for bærekraftig håndtering av organisk avfall, hvor man gjennom regionalt samarbeid skal produsere råvarer og produkter som etterspørres av lavutslippssamfunnet, inkludert biogjødsel og bio-CO2. Tromsøregionen ønsker med dette å være foregangsregion på ressursutnyttelse, og reduksjon i klimagassutslipp. Etablering av Bionova i Tromsøregionen vil styrke satsingen gjennom Rå Biopark ytterligere, og bidra til forbedring av rammevilkår for satsing på ny teknologi innen bioøkonomien, samt i overgangen til et mer sirkulærøkonomisk samfunn.

Tromsø kommune ber om at Bionova lokaliseres i Tromsø for å utnytte forutsetningene for synergier mellom arktisk landbruk, fiskeri, havbruksnæring og de relevante forskningsmiljøene i regionen som sammen vil styrke Bionova, og bidra til å skape muligheter i landbruket og i havnæringene i hele landet.

Med vennlig hilsen

Tony Andreas Høgtun-Liafjell
Kst. seksjonsleder
Seksjon for samfunn, innovasjon og næring

Haakon Worum
Samfunnsutvikler

Dokumentet er elektronisk godkjent.